

دین و زندگی (۱)

درس ۱: هدف زندگی



پرسش‌ها کمتن

پاسخ‌ها

<p>۱. منظور از «حکیم بودن خداوند» چیست؟</p>	<p>خداوند حکیم است چون هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد.</p>
<p>۲. چرا قرآن می‌فرماید «ما شما را جز به حق نیافریدیم»؟ آیا این آیه شامل خلقت انسان هم می‌شود؟</p>	<p>منظور این است که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان، گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است. انسان نیز مانند موجودات دیگر، از این قاعده کلی، جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است و گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.</p>
<p>۳. حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به چه معناست؟</p>	<p>حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدف‌دار بودن خلقت آنهاست. یعنی هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.</p>
<p>۴. با چه عبارتی حضرت علی (ع) هنگام موعظه، مردم را متوجه هدفمندی جهان نمود؟</p>	<p>ای مردم هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.</p>
<p>۵. تفاوت‌هایی که در چگونگی رسیدن انسان به هدف، با موجوداتی همچون حیوان و گیاه وجود دارد، بیان کنید.</p>	<p>اولین تفاوت، آن است که انسان باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ درحالی‌که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. دوم آنکه انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعدادها محدود مادی دارند، مجموعه‌ای از استعدادها مادی و معنوی است و همواره به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آنها استعدادهای گوناگون خود را به کمال رساند. سوم آنکه انسان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب دارد و در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است. هدف‌هایی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده‌ای. درحالی‌که حیوانات و گیاهان، هدف‌های محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند.</p>



<p>اختلاف در اهداف، ریشه در نوع نگاه و اندیشهٔ انسان دارد. کسی که کمک به دیگران را ارزشمند می‌داند، می‌کوشد تا به دیگران خدمت کند و کسی که به داشتن شهرت می‌اندیشد، همهٔ زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد.</p>	<p>۶. در میان انسان‌ها، منشأ اختلاف در انتخاب اهداف چیست؟ با مثال توضیح دهید.</p>
<p>چون به وسیلهٔ معیار و ملاک می‌توانیم هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع خویش را مشخص کنیم و هدف‌های زندگی را به درستی برگزیده و عمر خود را برای رسیدن به آنها صرف کنیم.</p>	<p>۷. چرا ما برای انتخاب صحیح اهداف و دل بستن به آنها، به معیار و ملاک نیازمندیم؟</p>
<p>اهداف اصلی، اهدافی پایان‌ناپذیر، اخروی و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود انسان هستند؛ اما اهداف فرعی، اهدافی پایان‌پذیر و دنیوی‌اند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی انسان هستند.</p>	<p>۸. با تدبّر در قرآن کریم، تفاوت اهداف اصلی و فرعی را بنویسید.</p>
<p>اهداف اصلی و فرعی برای زندگی ما ضروری‌اند؛ مهم این است که اهداف فرعی را به جای اهداف اصلی قرار ندهیم و آنقدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات باز دارند.</p>	<p>۹. چگونه باید اهداف اصلی و فرعی را در برنامه‌ریزی زندگی تنظیم کنیم؟</p>
<p>این ضرب‌المثل در جایی که چیزی جامع و دربردارندهٔ چیزهای دیگر باشد، استفاده می‌شود. برخی از هدف‌های زندگی این‌گونه‌اند؛ یعنی دربردارندهٔ هدف‌های دیگر هستند و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به سایر اهداف است. به میزانی که این‌گونه هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را درون خود جای می‌دهند.</p>	<p>۱۰. چگونه می‌توان از ضرب‌المثل «چون که صد آید نود هم پیش ماست» در دستیابی به اهداف بهره برد؟</p>



<p>اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم بهتر بتواند پاسخگوی ویژگی متنوع بودن استعدادها و بی‌نهایت‌طلبی انسان باشد، آن هدف کامل‌تر است، لذا برترین هدف آن است که همهٔ استعدادهای متنوع ما را در بر گیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند.</p>	<p>۱۱. چه ارتباطی میان برترین هدف و ویژگی‌های ذاتی انسان است؟</p>
<p>هدف نهایی انسان تقریب و نزدیکی به خداوند است، زیرا او خالق همهٔ کمالات و زیبایی‌هاست. خداوند نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد و اوست که می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینهٔ شکوفایی استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد.</p>	<p>۱۲. مقصود و هدف نهایی انسان چیست؟ چرا؟</p>
<p>نزدیکی و تقریب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست، بلکه نزدیکی حقیقی است و انسان به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کند، به خداوند نزدیک‌تر می‌شود.</p>	<p>۱۳. مقصود از نزدیکی و تقریب به خداوند چیست؟</p>
<p>افراد زیرک با انتخاب خدا به‌عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، سرای آخرت خویش را آباد می‌سازند.</p>	<p>۱۴. افراد زیرک در انتخاب هدف اصلی به چه چیزی توجه دارند؟</p>
<p>خیر، تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است، فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آنقدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.</p>	<p>۱۵. آیا قرآن ما را از تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نهی کرده است؟ توضیح دهید.</p>



فعالیت کلاسی

صفحه ۱۶ کتاب درسی

به نظر شما منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟

اختلاف در بینش‌ها و نگرش‌ها

تدبیر

صفحه ۱۷ و ۱۸ کتاب درسی

برای رسیدن به معیارهای انتخاب هدف، در ترجمه آیات تدبیر کنید و با تأمل در آنها و ارتباط دادن آنها به یکدیگر، پیام‌ها را تکمیل کنید و آیاتی را که این پیام‌ها از آنها استخراج می‌شوند، مشخص نمایید.

پیام	آیات مرتبط با پیام
<ul style="list-style-type: none"> برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند. 	آیه ۱۸ سوره اسراء
<ul style="list-style-type: none"> اگر کسی آنها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد. 	آیه ۱۸ سوره اسراء
<ul style="list-style-type: none"> اگر کسی فقط این هدف‌ها را انتخاب کند، آن مقدار که خدا بخواهد به او می‌دهد و او را با خوار و سرافکنندگی به دوزخ وارد می‌کند. 	آیه ۱۸ سوره اسراء
<ul style="list-style-type: none"> برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند. 	آیه ۱۹ سوره اسراء
<ul style="list-style-type: none"> اگر کسی آنها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای آن سعی و کوشش کند، به هدف خود خواهد رسید. 	آیه ۱۹ سوره اسراء
<ul style="list-style-type: none"> هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند. 	آیه ۶۰ سوره قصص
<ul style="list-style-type: none"> هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند. 	آیه ۶۰ سوره قصص
<ul style="list-style-type: none"> اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند. 	آیه ۱۸ سوره اسراء / آیه ۲۰۰ و ۲۰۱ سوره بقره
<ul style="list-style-type: none"> اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند. 	آیات ۱۸ سوره اسراء و ۲۰۰ سوره بقره
<p>نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی، اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرعی و تابع آنها باشند.</p>	



تدبیر

صفحه ۲۲ کتاب درسی

به نظر شما برنامه زندگی روزانه من و شما چگونه باید باشد تا بر اساس آیه زیر، تمامی اعمال و زندگی ما برای خدا باشد؟

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

بگو نمازم، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است.

اولاً همواره در زندگی خداوند را حاضر و ناظر بدانیم و ثانیاً خالصانه به دستورات و فرامین الهی عمل کنیم.

اندیشه و تحقیق

صفحه ۲۳ کتاب درسی

۱) شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

برخی هدف‌های زندگی دربردارنده هدف‌های دیگر هم هستند و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به سایر اهداف است. به میزانی که این اهداف برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را درون خود جای می‌دهند.

۲) دلیل بیاورید:

الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.

چون با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی، هم از نعمت‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم تمام کارهای دنیوی خود را جهت رضای خدا انجام می‌دهند. جان و دل خود را به خدا نزدیک می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌کنند.

ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.

چون هدف اصلی خود را یک هدف دنیوی که ثروتمند شدن است، قرار داده‌اند. این هدف مانع رسیدن به اهداف اخروی است و دچار خسران می‌شوند.

۳) شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با

او موافقید یا خیر؟ چرا؟

خیر، زیرا تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آنقدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

پیشنهاد

صفحه ۲۴ کتاب درسی

با توجه به آیه ۳۷ سوره سبأ بیان کنید که خداوند چه چیز را عامل قُرب انسان‌ها به خود می‌داند؟

ایمان و عمل صالح



درس ۲: پر پرواز

پرسش‌های متن

پاسخ‌ها

<p>نزدیکی و تقرب به خدا، جامع‌ترین هدف زندگی انسان است و اولین گام برای حرکت در این مسیر، شناخت انسان است؛ یعنی شناخت سرمایه‌ها، توانایی‌ها، استعدادها و چگونگی به‌کارگیری آنها نیز شناخت موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خدا و نحوهٔ مقابله یا اجتناب از این موانع.</p>	<p>۱. جامع‌ترین هدف زندگی انسان را بنویسید و اولین گام برای رسیدن به آن چیست؟</p>
<p>خداوند آنچه در آسمان‌ها و زمین است، برای انسان آفریده و توانایی بهره‌مندی از آنها را در وجودش قرار داده است. اینها نشان می‌دهد که خداوند انسان را گرامی داشته و برای او در نظام هستی، جایگاه ویژه‌ای قائل شده است.</p>	<p>۲. چرا خداوند متعال برای انسان در نظام هستی جایگاه ویژه‌ای قائل شده است؟</p>
<p>قدرت تعقل و اندیشه، قدرت اراده و اختیار، قدرت تشخیص خیر و نیکی از بدی و زشتی و گرایش به نیکی‌ها</p>	<p>۳. خداوند برای رسیدن انسان به هدفش چه توانایی‌هایی در او قرار داده است؟</p>
<p>تا با آن بیندیشیم و راه درست زندگی را از راه‌های نادرست تشخیص دهیم، حقایق را دریابیم و از جهل و نادانی دور شویم.</p>	<p>۴. چرا خداوند به انسان قدرت عقل و تفکر داده است؟</p>
<p>خداوند ما را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا با استفاده از عقل، راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم.</p>	<p>۵. ویژگی قدرت اختیار و انتخاب انسان را توضیح دهید.</p>
<p>چون خداوند سرشت ما را با خود آشنا کرده و گرایش به خود را در وجود ما نهاده است. امام علی (ع) می‌فرماید: «هیچ چیز را مشاهده نکردم، مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.»</p>	<p>۶. چرا هرگاه انسان در خود می‌نگرد و به تماشای جهان می‌نشیند، محبت خدا را در دل احساس می‌کند؟ حضرت علی (ع) در این باره چه فرموده است؟</p>
<p>خدای متعال شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در ما قرار داد تا به خیر و نیکی رو آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم. از این روست که همهٔ ما فضائلی همچون صداقت، کرامت، عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دورویی، حقارت نفس، ریا و ظلم بیزاریم.</p>	<p>۷. گرایش انسان به خیر و نیکی را توضیح دهید.</p>



<p>۸. کدام گرایش سبب می‌شود انسان در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد؟ قرآن این عامل درونی را چه نامیده است؟</p>	<p>گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌ها، سبب می‌شود که در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و آنگاه که به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید. قرآن کریم این عامل درونی را نفس لؤامه یعنی نفس سرزنشگر نامیده است.</p>
<p>۹. نعمت هدایت الهی را توضیح دهید.</p>	<p>خداوند پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه با کتاب راهنما برای ما فرستاد تا راه حق و سعادت را به ما نشان دهند و در پیمودن این راه به ما کمک کنند.</p>
<p>۱۰. هماهنگی میان هدف و مسیر حرکت انسان با سرمایه‌ها و توانایی‌هایش چگونه است؟ از این نظر چه تفاوتی میان انسان و مخلوقات دیگر است؟</p>	<p>اگر کسی سرمایه‌اندکی داشته باشد، به کاری کوچک روی می‌آورد؛ ولی هر چه این سرمایه افزون شود، هدف‌های بزرگ‌تری را مدنظر قرار می‌دهد و به کارهای ارزشمندتری روی می‌آورد. انسان سرمایه‌های عظیم و ارزشمندی همچون عقل، وجدان و راهنمایان الهی دارد که حیوانات و گیاهان از آن بی‌بهره‌اند. از آنجا که ما بیش از حیوانات سرمایه و استعداد داریم، قطعاً هدف و مسیر ما نیز متفاوت از آنهاست. هدف ما باید به وسعت سرمایه‌هایمان باشد.</p>
<p>۱۱. موانع رشد انسان را نام ببرید.</p>	<p>نفس اماره - شیطان</p>
<p>۱۲. نفس اماره را تعریف کرده و حدیثی از امام علی (ع) درباره آن بنویسید.</p>	<p>عاملی درونی که انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی از عقل و وجدان بازمی‌دارد. این عامل درونی همان است که حضرت علی (ع) درباره‌اش فرموده: «دشمن‌ترین دشمن تو همان نفسی است که درون توست.»</p>
<p>۱۳. خداوند در قرآن، عامل بیرونی که انسان را به سوی گناه دعوت می‌کند، چگونه معرفی کرده است؟ نام آن چیست؟</p>	<p>خداوند از عاملی بیرونی خبر می‌دهد که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت بازدارد. کار او وسوسه کردن و دادن وعده‌های دروغین است و به‌جز این، راه نفوذ دیگری در ما ندارد. این خود ما هستیم که به او اجازه وسوسه می‌دهیم یا راه فریب را بر او می‌بندیم. نام این عامل بیرونی، شیطان است.</p>
<p>۱۴. در روز قیامت که کار از کار گذشته و فرصتی برای توبه باقی نمانده است، شیطان به اهل جهنم چه می‌گوید؟</p>	<p>خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم، فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز، خود را سرزنش کنید نه مرا؛ نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید.</p>



تدبیر

صفحه ۲۹ کتاب درسی

با توجه به ترجمه آیات زیر بگویید هر آیه به کدام یک از آثار دیگر بهره‌گیری انسان از عقل اشاره دارد؟

● آنها هنگامی که مردم را به نماز فرا می‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به خاطر آن است که آنها گروهی هستند که تعقل نمی‌کنند. دوری از جهل و نادانی (سوره مائده، آیه ۵۸)

● و می‌گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم. مسیر درست زندگی را از راه‌های غلط تشخیص دادن (سوره ملک، آیه ۱۰)

تدبیر

صفحه ۳۴ کتاب درسی

با توجه به ترجمه آیات زیر بگویید شیطان از چه راه‌هایی انسان را فریب می‌دهد؟

● شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار، در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و نماز بازدارد.

ایجاد عداوت و کینه و غفلت از یاد خدا و نماز (سوره مائده، آیه ۹۱)

● و شیطان، هر کاری را که [گناهکاران] می‌کردند، در نظرشان زینت داد. زیبا نشان دادن گناه (سوره انعام، آیه ۴۳)

● کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است. سرگرم کردن به آرزوهای طولانی دنیوی (سوره محمد، آیه ۲۵)

اندیشه و تحقیق

صفحه ۳۵ کتاب درسی

۱) آیا وجود شیطان، مانع اختیار و اراده ما در تصمیم‌گیری‌ها می‌شود؟

خیر، شیطان جز وسوسه کردن نمی‌تواند کاری انجام دهد و انسان مسئول اعمال خودش است.

۲) چه رابطه‌ای میان «توانایی‌ها و سرمایه‌ها» و «هدف» وجود دارد؟

هدف هر کس با توانایی‌ها و سرمایه‌هایش هماهنگی دارد. اگر کسی سرمایه‌ای اندک داشته باشد به کاری کوچک روی می‌آورد ولی هر چه سرمایه بیشتر گردد به هدف‌های بزرگتر و ارزشمندتر روی می‌آورد.

۳) خداوند، شیطان را از درگاه خود راند و برای همیشه او را طرد کرد، چون فرمان خدا را برای سجده بر انسان اطاعت نکرد. حال، دیدگاه و احساس خود را نسبت به انسان‌هایی که حاضر نیستند در برابر خدا سجده کنند و بندگی شیطان را می‌پذیرند، بیان کنید.

پاسخ این سؤال بیان دیدگاه‌های متفاوت دانش‌آموزان است.

به قول شاعر:

شیطان که رانده گشت به جز یک خطا نکرد / خود را برای سجده آدم رضا نکرد

شیطان هزار مرتبه بهتر ز بی‌نماز / او سجده را بر آدم و این بر خدا نکرد



پرسش‌ها ک متن

پاسخ‌ها

<p>۱. تفاوت بُعد جسمانی و روحانی انسان را بنویسید.</p> <p>بُعد جسمانی، دائم در حال تجزیه و تحلیل است و سرانجام فرسوده و متلاشی می‌شود؛ اما بُعد روحانی انسان تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد و متلاشی نمی‌شود، بعد از مرگ بدن باقی می‌ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی‌دهد.</p>	
<p>۲. با ذکر حدیثی از رسول خدا (ص)، دیدگاه پیامبران الهی را دربارهٔ مرگ توضیح دهید.</p> <p>پیامبران الهی و پیروان آنان مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی‌پندارند، بلکه آن را غروبی می‌دانند که طلوعی درخشان‌تر در پیش دارد یا پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک هستی (دنیا) به هستی بالاتری (آخرت) منتقل می‌کند. رسول خدا (ص) فرمود: «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ فقط از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید.»</p>	
<p>۳. با توجه به سخن پیامبر اکرم (ص)، باهوش‌ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟</p> <p>آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.</p>	
<p>۴. پیامدهای اعتقاد به معاد را بنویسید.</p> <p>۱- باز شدن پنجرهٔ امید و روشنایی به روی انسان و ایجاد شور و نشاط و انگیزهٔ فعالیت و کار در زندگی: چنین انسانی انرژی فوق‌العاده و همت خستگی‌ناپذیر دارد و از کار خود لذت می‌برد. او با تلاش و توان بسیار در خدمت به خلق خدا می‌کوشد و می‌داند که هر چه بیشتر به دیگران خدمت کند، آخرت او زیباتر خواهد بود.</p> <p>۲- نهراسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خدا: خداپرستان حقیقی با آنکه در دنیا زندگی می‌کنند، به آن دل نمی‌سپارند. از این رو، مرگ را ناگوار نمی‌دانند. آنان معتقدند که مرگ برای کسانی ناگوار و هولناک است که زندگی را محدود به دنیا می‌بینند یا با کوله‌باری از گناه با آن مواجه می‌شوند.</p>	
<p>۵. به اعتقاد خداپرستان حقیقی، مرگ برای چه کسانی ناگوار و هولناک است؟</p> <p>کسانی که زندگی را محدود به دنیا می‌بینند و با کوله‌باری از گناه با آن مواجه می‌شوند.</p>	



<p>خیر، آنها از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها زمینه رشد خود را فراهم آورند تا با اندوخته‌ای کامل‌تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نایل شوند.</p>	<p>۶. آیا نترسیدن خداپرستان از مرگ به معنای آن است که آنها آرزوی مرگ دارند؟</p>
<p>نترسیدن خداپرستان از مرگ به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می‌کنند، بلکه آنان از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها، با اندوخته‌ای کامل‌تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند. از طرف دیگر، همین عامل سبب می‌شود دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد و آنگاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری در راه خدا ضروری باشد، انسان‌ها به استقبال شهادت می‌روند و با شهادت خود، راه آزادی انسان‌ها را هموار می‌کنند.</p>	<p>۷. نترسیدن خداپرستان از مرگ به چه معناست و چه نتیجه‌ای دارد؟</p>
<p>امام حسین (ع) فرمودند: من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.</p>	<p>۸. آنگاه که امام حسین (ع) بین دوراهی ذلت و شهادت قرار گرفت، چه فرمود؟</p>
<p>مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت عبور می‌دهد. پس کدام یک از شما کراهت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟</p>	<p>۹. در روز عاشورا، امام حسین (ع) مرگ را چگونه برای یاران خود توصیف کرد؟</p>
<p>این دسته که برای انسان، حقیقتی جز جسم و تن قائل نیستند، با فرا رسیدن مرگ و نابودی جسم، پرونده او را برای همیشه می‌بندند؛ بنابراین مرگ پایان زندگی است و پس از مدتی، پرونده عمر بسته شده و فرد رهسپار نیستی می‌شود.</p>	<p>۱۰. دیدگاه منکران معاد درباره مرگ چیست؟</p>
<p>از پیامدهای مهم این نگرش برای انسانی که میل به جاودانگی دارد، این است که می‌کوشد راه غفلت از مرگ را پیش بگیرد و خود را به هر کاری سرگرم می‌سازد تا آینده تلخی را که در انتظار دارد، فراموش کند. اما گروهی دیگر که نمی‌توانند فکر مرگ را از ذهن بیرون کنند زندگی چند روزه برایشان بی‌ارزش شده و دچار یأس و ناامیدی می‌شوند و شادابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهند، از دیگران کناره‌گیری کرده و به انواع بیماری‌ها دچار می‌شوند.</p>	<p>۱۱. دیدگاه منکران معاد درباره مرگ چه پیامدهایی دارد؟</p>



در صورتی که قبول داشتن معاد به باور قلبی تبدیل نشده باشد. این افراد به دلیل فرو رفتن در هوس‌ها، دنیا را معبود و هدف خود قرار می‌دهند و از یاد آخرت غافل می‌شوند. از این رو، زندگی و رفتار آنان به‌گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.

۱۲. در چه صورت پیامدهای منکران معاد، گریبان کسانی را که به معاد اعتقاد دارند، خواهد گرفت؟

فعالیت کلاسی صفحه ۴۵ کتاب درسی

آیا گروهی که راه بی‌توجهی و غفلت از مرگ را پیش می‌گیرند، شیوهٔ درستی را انتخاب کرده‌اند؟ چرا؟
خیر؛ زیرا انسان چه بخواهد و چه نخواهد، روزی با مرگ روبه‌رو خواهد شد. پس باید واقعیت مرگ را بپذیرد تا در هنگام مواجهه با آن دچار زیان ابدی نشود، چون این زیان قابل جبران نیست.

اندیشه و تحقیق صفحه ۴۷ کتاب درسی

۱) چرا برخی از افراد با اینکه می‌گویند آخرت را قبول دارند، در زندگی خود به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش نیست؟
چون قبول داشتن آخرت در آنان به باور و ایمان قلبی تبدیل نشده است و این افراد با فرو رفتن در هوس‌ها، دنیا را معبود و هدف خود قرار داده‌اند و از یاد آخرت غافل شده‌اند.

۲) آیا توجه به آخرت، لزوماً بی‌توجهی به دنیا و عقب‌ماندگی را در پی دارد؟
خیر، یکی از پیامدهای اعتقاد به معاد، تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌هاست. خداپرستان حقیقی به دنیا دل نمی‌بندند، بلکه تلاش می‌کنند با اندوخته‌ای کامل‌تر، خداوند را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند.

۳) چرا منکرین معاد، مرگ را باعث نابودی آدمی می‌دانند؟ شما چه پاسخی به آنها می‌دهید؟
چون منکرین معاد بُعد روحانی و غیرجسمانی انسان را قبول ندارند و معتقدند با فرا رسیدن مرگ انسان و متلاشی شدن جسم او، پروندهٔ او برای همیشه بسته می‌شود و حیات او پایان می‌یابد و رهسپار نیستی می‌گردد.
پاسخ ما به آنها این است که انسان در مقابل بعد جسمانی، دارای بعد روحانی است که تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد و متلاشی نمی‌شود و بعد از مرگ بدن، باقی می‌ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی‌دهد.



درس ۴: آینده روشن

پرسش‌ها ک متن

پاسخ‌ها

<p>ما همواره در زندگی از قاعده عقلی «دفع خطر احتمالی لازم است» پیروی می‌کنیم و می‌دانیم پیامبران عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند و با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر داده‌اند. حال ما که برای فرار از خطرهای کوچک احتمالی، حتی سخن دروغ‌گویان و دیوانگان را می‌پذیریم چگونه می‌توانیم در برابر خبر پیامبران بی‌تفاوت باشیم؟</p>	<p>۱. بنا بر قاعده عقلی «دفع خطر احتمالی لازم است» شرح دهید چرا باید پیام پیامبران را درباره وقوع معاد جدی گرفت؟</p>
<p>خبر از معاد و سرای آخرت؛ همه آن‌ان پس از ایمان به خدا، ایمان به آخرت را مطرح کرده و آن را لازمه ایمان به خدا دانسته‌اند.</p>	<p>۲. مهم‌ترین خبری که انبیا درباره آینده بشر آورده‌اند، چیست؟ توضیح دهید.</p>
<p>قرآن کریم با چنان صراحت و قطعیتی از آخرت یاد می‌کند که جای هیچ شک و شبهه‌ای باقی نمی‌گذارد. در این کتاب الهی، بعد از توحید و یکتاپرستی، درباره هیچ موضوعی به اندازه معاد سخن گفته نشده است.</p>	<p>۳. جایگاه معاد و سرای آخرت در قرآن کریم چگونه است؟</p>
<p>الف) استدلال‌هایی که امکان معاد را ثابت می‌کنند: ۱- آفرینش نخستین انسان ۲- قدرت خداوند بر زنده کردن مردگان ۳- نظام مرگ و زندگی در طبیعت ب) استدلال‌هایی که ضرورت معاد را ثابت می‌کنند: ۱- حکمت الهی ۲- عدالت الهی</p>	<p>۴. استدلال‌های عقلی قرآن در اثبات معاد چند دسته‌اند؟ نام ببرید.</p>
<p>یکی از دلایل این است که چنان واقعه بزرگ و با عظمتی را با قدرت محدود خود می‌سنجند و هنگامی که تحقق آن را با قدرت بشری ناممکن می‌بینند، به انکار آن می‌پردازند. حال آنکه بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر غیرممکن بودن آن نیست. از این رو، قرآن یکی از انگیزه‌های انکار معاد را نشناختن قدرت خدا معرفی می‌کند و دلایل و شواهد زیادی می‌آورد تا نشان دهد امری ممکن و شدنی است و خداوند بر انجام آن تواناست.</p>	<p>۵. یکی از دلایلی که سبب می‌شود برخی منکر معاد شوند، چیست؟</p>



<p>۱- حکمت الهی ۲- عدل الهی</p>	<p>۶. دلایل قرآن بر ضرورت معاد را نام ببرید.</p>
<p>۱- آیاتی که به پیدایش نخستین انسان اشاره می‌کند. ۲- آیاتی که به نمونه‌هایی اشاره می‌کند که به اراده خداوند زنده شده‌اند. ۳- آیاتی که به نظام مرگ و زندگی در طبیعت اشاره دارد.</p>	<p>۷. سه دسته از آیات قرآن را که بیانگر قدرت خداوند در آفرینش دوباره انسان است، نام ببرید.</p>
<p>عزیر (ع) یکی از پیامبران بنی‌اسرائیل بود که با دیدن استخوان‌های پوسیده و متلاشی ساکنان یک روستا، این سؤال در ذهن او شکل گرفت که خداوند چگونه اینها را پس از مرگ زنده می‌کند. خداوند جان او را در همان دم گرفت و پس از صد سال دوباره او را زنده کرد و به او خطاب کرد: «چه مدت در بیابان خوابیده‌ای؟» او گفت: «یک روز یا نصف روز» و خداوند فرمود: «تو صد سال است که اینجا هستی؛ به الاغی که سوارش بودی نگاه کن، چگونه پوسیده و متلاشی شده است؛ اما غذایت فاسد نشده است و اکنون بین خداوند چگونه اعضای پوسیده‌ی الاغ را دوباره زنده می‌کند.» عزیر (ع) به چشم خود زنده شدن الاغ را دید.</p>	<p>۸. یکی از افرادی را که به اراده خداوند زنده شده است نام ببرید و سرگذشت او را شرح دهید.</p>
<p>هیچ کاری از کارهای او بیهوده و عبث نیست.</p>	<p>۹. لازمه حکمت خدا چیست؟</p>
<p>خداوند حکیم اگر تمایلات و گرایش‌هایی را درون انسان قرار داده، امکانات پاسخگویی به آن تمایلات را نیز در عالم خارج قرار داده است. برای مثال، در مقابل احساس تشنگی و گرسنگی، آب و غذا را آفریده است تا بتوانیم به وسیله آن تشنگی و گرسنگی خود را برطرف کنیم. هر انسانی گرایش به بقا و جاودانگی دارد و خواستار همه کمالات و زیبایی‌هاست. دنیایی که در آن زندگی می‌کنیم و عمر محدود ما، پاسخگوی این‌گونه نیازها نیست. بنابراین باید جای دیگری باشد که انسان به خواسته‌هایش برسد و اگر بعد از این دنیا زندگی‌ای نباشد، در این صورت با حکمت خدا ناسازگار است.</p>	<p>۱۰. ضرورت معاد براساس حکمت الهی را با ذکر مثال توضیح دهید.</p>



۱۱. ضرورت معاد براساس عدل الهی را توضیح دهید.

عدل یکی از صفات الهی است. خداوند عادل است و نیکوکاران را با بدکاران برابر قرار نمی‌دهد. از این رو خداوند وعده داده است که هر کس را به آنچه استحقاق دارد، برساند و حق کسی را ضایع نکند؛ اما زندگی انسان در دنیا به‌گونه‌ای است که امکان تحقق این وعده را نمی‌دهد؛ زیرا پاداش بسیاری از اعمال مانند شهادت در راه خدا و همچنین مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ستم کرده‌اند، در این دنیا عملی نیست.

تدبیر

صفحه ۵۵ کتاب درسی

خداوند در آیات سوم و چهارم قیامت، خطاب به کسانی که به انکار معاد می‌پردازند، می‌گوید: «نه تنها استخوان‌های آنها را به حالت اول درمی‌آوریم، بلکه سرانگشتان آنها را نیز همان‌گونه که بوده، مجدداً خلق می‌کنیم».

به نظر شما چرا خداوند در این آیات برای اثبات قدرت الهی به خلق سرانگشتان اشاره می‌کند؟

روی سرانگشتان خطوط ظریف و پیچیده‌ای نقش بسته است و کمتر انسانی پیدا می‌شود که خطوط سرانگشتانش با انسان دیگری یکسان باشد. این تعبیر می‌تواند اشاره‌ای باشد به خصوصیات موجود در سرانگشتان انسان‌ها و همچنین قدرت و توانایی خداوند در خلق دوباره جزئی‌ترین بخش‌های بدن انسان.

تدبیر

صفحه ۵۸ کتاب درسی

با اندیشه در ترجمه آیات زیر، برخی دیگر از دلایل انکار معاد را بیان کنید.

● آنان (دوزخیان) پیش از این (در عالم دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌کردند و می‌گفتند: «هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم، آیا برانگیخته خواهیم شد؟!»

● وای در آن روز بر تکذیب‌کنندگان، همان‌ها که روز جزا را انکار می‌کنند. تنها کسی آن را انکار می‌کند که متجاوز و گناهکار است.

(سوره واقعه، آیات ۴۸ - ۴۵)

(سوره مطففین، آیات ۱۲ - ۱۰)

● (انسان شک در وجود معاد ندارد) بلکه [علت انکارش این است که] او می‌خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت، در تمام عمر گناه کند.

(سوره قیامت، آیه ۵)

مست و مغرور نعمت‌های دنیوی بودن و غرق شدن در گناهان و تجاوز از حقوق خود و بدون ترس از دادگاه الهی در تمام عمر گناه کردن.

اندیشه و تحقیق

صفحه ۶۰ کتاب درسی

① تعدادی از کارهای نیک و تعدادی از گناهان را که در این دنیا قابل پاداش و مجازات نباشند، ذکر کنید.

کارهای نیک: ۱- پاداش فردی که جان خود را در راه دفاع از ارزش‌های الهی از دست می‌دهد. ۲- پاداش خیرانی که تا آخر عمر خود از یتیمان سرپرستی می‌کنند یا مدرسه و مسجد می‌سازند.

گناهان: ۱- مجازات رباخواری که تا پایان عمر خود به این کار ادامه دهد. ۲- مجازات شخصی که با استفاده از سلاح‌های کشتار جمعی جان عده زیادی از مردم را گرفته است.



۲) اگر در بحث وجود معاد، دلیلی جز خبر پیامبران نداشتید، آیا آن را می‌پذیرفتید؟ به چه دلیل؟

بله؛ چون به گواهی تاریخ همه پیامبران انسان‌هایی راستگو و درستکار بوده‌اند و همواره برای سعادت‌مندی امت خویش تلاش کرده‌اند. لذا بنا بر قانون عقلی که «دفع خطر احتمالی لازم است»، چنانچه پیام آنها یک درصد هم درست باشد، عقل آدمی حکم می‌کند تا جلوی خطر احتمالی را بگیرد.

۳) رابطه میان «آفرینش استعدادها و سرمایه‌های مختلف در وجود انسان» و «ضرورت وجود معاد» را توضیح دهید.

اگر خداوند استعدادها و سرمایه‌های مختلف در وجود انسان قرار داده است امکانات پاسخگویی به آنها را نیز درون او نهاده است و اگر بناست با این همه استعدادها و سرمایه‌های مختلف خاک شویم و معادی نباشد، پس دلیل آفریدن آنها چیست؟ ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ آیا خلقت انسان عبث و بیهوده نبود؟ چون لازمه حکمت خدا این است که هیچ کاری از کارهای او بیهوده نیست.



درس ۵: منزلگاه بعد

پرسش‌هاک متن

پاسخ‌ها

<p>برزخ در لغت به معنای فاصله و حایل میان دو چیز است. عالم برزخ نیز میان زندگی دنیایی و حیات اخروی قرار گرفته و آدمیان، پس از مرگ وارد آن می‌شوند و تا قیامت در آنجا می‌مانند.</p>	<p>۱. معنی لغوی برزخ چیست و عالم برزخ چگونه عالمی است؟</p>
<p>۱- وجود حیات: گرچه بدن حیات خود را از دست می‌دهد، اما روح همچنان به حیات و فعالیت آگاهانه خویش ادامه می‌دهد. ۲- وجود شعور و آگاهی: در عالم برزخ، فرشتگان با انسان گفت‌وگو می‌کنند و پاسخشان را می‌شنوند. پیامبر نیز در جنگ بدر با کشتگان بدر سخن گفت. ۳- ارتباط عالم برزخ با دنیا: پس از مرگ ارتباط انسان به طور کامل با دنیا قطع نمی‌شود بدین معنا که پرونده اعمال انسان‌ها با مرگ بسته نشده و پیوسته بر آن افزوده می‌شود. و همچنین خیرات بازماندگان در سرنوشت فرد تأثیر می‌گذارد و در احادیث آمده است که متوفی با خانواده خود در ارتباط است.</p>	<p>۲. ویژگی‌های عالم برزخ را بنویسید.</p>
<p>پس از مرگ، فعالیت‌های حیاتی بدن متوقف می‌شود؛ اما فرشتگان، حقیقت وجود انسان را که همان روح است، توفی می‌کنند؛ یعنی آن را به طور تمام و کمال دریافت می‌کنند. بنابراین با اینکه بدن حیات خود را از دست می‌دهد، اما روح همچنان به حیات و فعالیتش ادامه می‌دهد.</p>	<p>۳. توفی به چه معناست و آگاهی انسان در عالم برزخ چگونه است؟</p>
<p>در سوره نساء آمده است که فرشتگان به ظالمان خطاب کرده و از احوال آنها می‌پرسند و در مقابل آنها پاسخ داده و خود را از مستضعفین بر روی زمین معرفی می‌کنند. این گفت‌وگو دلیل بر وجود شعور و آگاهی است.</p>	<p>۴. با یک دلیل قرآنی وجود شعور و آگاهی را در برزخ شرح دهید.</p>
<p>وجود شعور و آگاهی در برزخ</p>	<p>۵. سخن گفتن پیامبر با کشته‌شدگان جنگ بدر بیانگر کدام ویژگی برزخ است؟</p>
<p>بزرگان لشکر کفار که کشته شده بودند.</p>	<p>۶. پیامبر در جنگ بدر به چه کسانی فرمود ما وعده پروردگاران را حق یافتیم؛ شما چطور؟</p>



<p>مردگان به این کلام از شما شنواترند، فقط نمی‌توانند پاسخ دهند.</p>	<p>۷. پیامبر در برابر اعتراض صحابه که می‌گفتند چرا با مردگان جنگ بدر سخن می‌گویی، چه فرمود؟</p>
<p>۱- بسته نشدن پرونده اعمال ۲- دریافت پاداش خیرات بازماندگان ۳- ارتباط متوفی با خانواده</p>	<p>۸. نشانه‌های تداوم ارتباط میان عالم برزخ و دنیا را نام ببرید.</p>
<p>آثار و نتایج اعمالی مانند نماز و روزه محدود به دوران زندگی انسان است و با مرگ، پرونده این اعمال بسته می‌شود که به آنها آثار ماتقدم می‌گویند.</p>	<p>۹. اعمال ماتقدم را با ذکر مثال بنویسید.</p>
<p>آثار بسیاری از اعمال بعد از حیات باقی می‌ماند، یعنی حتی با مرگ انسان نیز پرونده آن عمل همچنان گشوده است که به آنها آثار ماتأخر می‌گویند. برای مثال اگر کسی کتابی را به کسی یا کتابخانه‌ای هدیه دهد یا مطلب مفیدی را به دیگران بیاموزد، تا وقتی که دیگران آن کتاب را می‌خوانند و آموزش‌های وی به دیگران منتقل شده یا از آنها استفاده می‌شود، در پرونده عمل فرد پاداش می‌نویسند و بر حسنات او می‌افزایند، گرچه خود فرد از دنیا رفته باشد. در مقابل، کسی که راه و رسم نادرست و مخالف فرمان الهی را از خود بر جای می‌گذارد، تا وقتی آثار این راه و رسم غلط در فرد یا جامعه باقی است، در دفتر اعمال وی گناه ثبت شده و روزه‌روز بر عذاب وی افزوده می‌شود.</p>	<p>۱۰. اعمال ماتأخر را با ذکر مثال بنویسید.</p>
<p>هر کس سئو و روش نیکویی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سئو عمل می‌کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می‌گذارند، بدون اینکه از اجر انجام‌دهنده آن کم کنند و هر کس سئو زشتی را در بین مردم باب کند، تا وقتی که مردمی بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می‌گذارند، بدون اینکه از گناه عامل آن کم کنند.</p>	<p>۱۱. رسول خدا (ص) درباره آثار ترویج سنت‌های نیک و بد در جامعه چه می‌فرماید؟</p>
<p>مؤمنان برحسب مقدار فضایلشان به دیدار خانواده خویش می‌آیند؛ برخی هر روز و برخی هر دو روز و برخی هر سه روز و کمترین آنان هر جمعه.</p>	<p>۱۲. امام کاظم (ع) درباره وضع مؤمنان پس از مرگ و دیدار آنها با خانواده‌شان چه می‌فرماید؟</p>
<p>۱- مَدسازهای غلط ۲- تولید و نشر مطالب ناشایست و غیراخلاقی در فضای مجازی ۳- ایجاد یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج ۴- ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران</p>	<p>۱۳. چهار مورد از اعمال ناشایست را که پس از مرگ موجب سنگین شدن پرونده انسان می‌شود، نام ببرید.</p>



فعالیت کلاسی

صفحه ۶۷ کتاب درسی

نمونه‌هایی از اعمال را ذکر کنید که دارای آثار طولانی خوب یا بد هستند و بعد از مرگ انسان ادامه می‌یابند.

اعمال خوب که دارای آثار طولانی است و تا بعد از مرگ ادامه می‌یابد، مانند: تربیت فرزندان صالح، تألیف کتابی که موجب هدایت انسان‌ها شود، ساختن مکان‌های عام‌المنفعه که سود آنها به انسان‌های بسیاری می‌رسد؛ مثل بیمارستان، مراکز علمی و مذهبی، ساخت پل و راه.

اعمال بد که آثار طولانی دارد و تا بعد از مرگ ادامه می‌یابد، مانند: ایجاد بدعت در دین، بنیان‌گذاری روش‌های ناپسند در جامعه، تأسیس مراکزی که افراد جامعه را به سوی فساد و تباهی کشد یا تألیف کتاب‌هایی که موجب گمراهی دیگران شود.

تدبیر صفحه ۶۸ کتاب درسی

با دقت در ترجمه آیات زیر بگویید هر یک از آیات به کدام یک از ویژگی‌های عالم برزخ اشاره دارند؟

- فرشتگان به کسانی که روح آنان را دریافت می‌کنند درحالی‌که به خود ظلم کرده‌اند، می‌گویند: شما در [دنیا] چگونه بودید؟ گفتند: ما در سرزمین خود تحت فشار و مستضعف بودیم. فرشتگان گفتند: مگر زمین خدا وسیع نبود که مهاجرت کنید؟ (سوره نساء، آیه ۹۷)
- آنان که فرشتگان روحشان را می‌گیرند درحالی‌که پاک و پاکیزه‌اند، به آنها می‌گویند: «سلام بر شما، وارد بهشت شوید به خاطر اعمالی که انجام دادید.»

گفت‌وگوی ملائک با انسان‌ها هنگام مرگ

اندیشه و تحقیق صفحه ۶۹ کتاب درسی

۱) منظور از کلمه «تَوَفَّى» در قرآن کریم، چیست و برای اشاره به کدام بُعد از وجود انسان استفاده شده است؟

تَوَفَّى به معنای دریافت کامل است و خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «ما در هنگام مرگ نفس شما را تمام و کمال دریافت می‌کنیم.» روشن است که این تَوَفَّى مربوط به بُعد غیرمادی وجود انسان یعنی روح اوست.

۲) هر یک از موارد زیر به کدام یک از ویژگی‌های عالم برزخ اشاره دارد؟

- الف) تلقین میت به هنگام دفن
- ب) انجام خیرات و طلب آمرزش برای گذشتگان
- ج) زیارت قبور درگذشتگان
- وجود شعور و آگاهی
- وجود ارتباط میان عالم برزخ و دنیا
- وجود شعور و آگاهی

پیشنهاد صفحه ۷۰ کتاب درسی



آرم زیر مربوط به کدام یک از مؤسسات است؟

آرم انجمن اهدای عضو ایرانیان

ارتباط آن را با بحث اعمال ماتقدم و ماتأخر بیان کنید.

اهدای عضو به یک انسان نیازمند از اعمال ماتأخر است که اثر مثبت آن تا مدت طولانی باقی خواهد ماند.



درس ۶: واقعه بزرگ

پرسش‌ها ک متن

پاسخ‌ها

<p>۱- شنیده شدن صدایی مهیب ۲- مرگ اهل آسمان‌ها و زمین ۳- تغییر در ساختار زمین و آسمان‌ها</p>	<p>۱. در مرحله اول قیامت چه حوادثی رخ می‌دهد؟</p>
<p>همه اهل آسمان‌ها و زمین جز آنها که خداوند خواسته است، می‌میرند و بساط حیات انسان و سایر موجودات برچیده می‌شود.</p>	<p>۲. آیا در مرحله اول قیامت همه اهل آسمان‌ها و زمین می‌میرند؟</p>
<p>در مرحله اول قیامت، تحولی عظیم در آسمان‌ها و زمین رخ می‌دهد؛ خورشید در هم می‌پیچد و بی‌نور و تاریک می‌شود. آن همه ستاره‌ای که در آسمان می‌درخشید، همه به یکباره تیره می‌شوند. زمین به شدت به لرزه درمی‌آید و خرد می‌شود. کوه‌ها سخت در هم کوبیده و متلاشی شده و همچون ذرات گرد و غبار در هوا پراکنده می‌شوند.</p>	<p>۳. چهار مورد از تحولاتی را که در مرحله اول قیامت در ساختار آسمان‌ها و زمین رخ می‌دهد، بنویسید.</p>
<p>۱- زنده شدن همه انسان‌ها ۲- کنار رفتن پرده از حقایق عالم ۳- برپا شدن دادگاه عدل الهی ۴- دادن نامه اعمال ۵- حضور شاهدان و گواهان</p>	<p>۴. در مرحله دوم قیامت چه حوادثی رخ می‌دهد؟</p>
<p>بانگ سهمناکی در عالم می‌پیچد و حیات مجدد انسان‌ها آغاز می‌شود. پس از آن، همه مردگان دوباره زنده شده و در پیشگاه خداوند حاضر می‌شوند. در این هنگام، انسان‌های گناهکار به دنبال راه فرار می‌گردند؛ دل‌های آنان سخت هراسان و چشم‌هایشان از ترس به زیر افکنده است.</p>	<p>۵. چگونه زنده شدن انسان‌ها را در قیامت بنویسید.</p>
<p>در آن روز با تاییدن نور حقیقت از جانب خداوند، پرده‌ها کنار می‌رود و اسرار و حقایق عالم آشکار می‌شود و واقعیت همه چیز از جمله اعمال و رفتار و نیات انسان‌ها و نیز حوادث تلخ و شیرینی که در زمین اتفاق افتاده است، آشکار می‌شود.</p>	<p>۶. چگونه در مرحله دوم قیامت پرده از حقایق عالم کنار می‌رود؟</p>
<p>با آماده شدن صحنه قیامت، رسیدگی به اعمال آغاز می‌شود و اعمال، افکار و نیت‌های انسان‌ها در ترازوی عدل پروردگار سنجیده می‌شود. اگر عملی حتی به اندازه ذره‌ای ناچیز باشد، به حساب آن نیز رسیدگی خواهد شد.</p>	<p>۷. برپایی دادگاه عدل الهی در مرحله دوم قیامت را توضیح دهید.</p>



<p>اعمال پیامبران و امامان معیار و میزان سنجش اعمال قرار می‌گیرد؛ زیرا اعمال آنان عین چیزی است که خدا به آن دستور داده است. از این رو هر چه عمل انسان‌ها به راه و روش آنان نزدیک‌تر باشد، ارزش افزون‌تری خواهد داشت.</p>	<p>۸. معیار و میزان سنجش اعمال در دادگاه عدل الهی در روز قیامت چیست؟ چرا؟</p>
<p>تفاوت اساسی نامۀ عمل انسان با نامه‌های ثبت‌شده در دنیا این است که نامه‌های این دنیا، تنها گزارشی از عمل است که به صورت کلمات و نوشته درآمده؛ اما نامۀ عمل انسان به‌گونه‌ای است که خود عمل و حقیقت و باطن آن را در بر دارد. از این رو، همه اعمال انسان در قیامت حاضر می‌شوند و انسان عین اعمال خود را می‌بیند.</p>	<p>۹. نامۀ عمل انسان با نامه‌های ثبت‌شده در دنیا چه تفاوتی دارد؟</p>
<p>برخی بدکاران با دیدن نامۀ اعمالشان به انکار رفتار ناشایست خود روی می‌آورند تا جایی که برای نجات از مهلکه به دروغ سوگند می‌خورند که چنین اعمالی انجام نداده‌اند. در این هنگام خداوند شاهدان را حاضر می‌کند که با وجود آنها دیگر انکار کردن میسر نیست.</p>	<p>۱۰. رفتار برخی از بدکاران در روز قیامت بعد از دیدن نامۀ اعمال چگونه است و خداوند با آنها چه می‌کند؟</p>
<p>۱- پیامبران و امامان ۲- فرشتگان الهی ۳- اعضای بدن انسان</p>	<p>۱۱. شاهدان و گواهان روز قیامت را نام ببرید.</p>
<p>پیامبران و امامان؛ چون ظاهر و باطن اعمال انسان‌ها را در دنیا دیده‌اند و از هر خطایی مصون و محفوظ‌اند.</p>	<p>۱۲. بهترین گواهان قیامت چه کسانی هستند؟ چرا؟</p>
<p>۱- فرشتگان الهی؛ فرشتگان در طول زندگی انسان‌ها همواره مراقب آنها بوده و همه اعمالشان را ثبت و ضبط کرده‌اند. ۲- اعضای بدن انسان؛ برخی آیات و روایات از شهادت اعضای بدن یاد می‌کنند. بدکاران در روز قیامت سوگند دروغ می‌خورند تا شاید خود را از مهلکه نجات دهند. در این حال، خداوند بر دهانشان مهر خاموشی می‌زند و اعضا و جوارحشان به اذن خدا شروع به سخن می‌کنند و علیه صاحب خود شهادت می‌دهند.</p>	<p>۱۳. علاوه بر پیشوایان الهی، شاهدان دیگری را که در قیامت حضور دارند، نام ببرید و توضیح دهید.</p>
<p>بدکاران از مشاهده گواهی اعضای خویش به شگفت می‌آیند و خطاب به آنها بالحنی سرزنش‌آمیز می‌گویند: چرا علیه ما شهادت می‌دهید؟ آنها پاسخ می‌دهند: خدا ما را به سخن می‌آورد.</p>	<p>۱۴. در روز قیامت بدکاران پس از مشاهده گواهی اعضای خویش چه می‌کنند؟</p>

**تدبیر**

صفحه ۷۸ کتاب درسی

در روز قیامت افراد بدکار با دیدن حقیقت آن جهان و عاقبت شوم خویش، شروع به سرزنش خود کرده و آرزو می‌کنند که ای کاش...

● ای کاش برای این زندگی‌ام چیزی از پیش فرستاده بودم. (سوره فجر، آیه ۲۴)

● ای کاش (به دنیا) بازگردانده می‌شدیم و آیات پروردگاران را تکذیب نمی‌کردیم و از مؤمنان می‌بودیم. (سوره انعام، آیه ۲۷)

● ای کاش همراه و هم‌مسیر با پیامبر می‌شدیم. (سوره فرقان، آیه ۲۷)

● ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی‌کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. (سوره فرقان، آیات ۲۸ و ۲۹)

با توجه به آیات بالا بگویید برای اینکه ما از حسرت‌خوردگان آن جهان نباشیم، بایستی در این دنیا چگونه زندگی کنیم؟

در این دنیا کارهای نیک و مورد رضایت خدا انجام دهیم و آیات الهی را تصدیق کرده و از مؤمنان باشیم، با دوستانی همنشین شویم که ما را به یاد پروردگار اندازند.

اندیشه و تحقیق

صفحه ۸۰ کتاب درسی

۱ شاهدان اعمال ما در قیامت چه کسانی هستند؟

علاوه بر پیامبران و امامان، فرشتگان الهی و اعضای بدن، شاهدان دیگری نیز در قیامت بر اعمال ما گواهی می‌دهند، از جمله خداوند که نخستین شاهد بر اعمال انسان است و چیزی از او پوشیده نیست، کتاب قرآن و همچنین زمان و مکان انجام عمل نیک یا بد.

۲ برخی از وقایعی که در مرحله دوم قیامت رخ می‌دهد، بیان کنید.

نسخ صور، زنده شدن انسان‌ها، نورانی شدن زمین، برپایی دادگاه عدل الهی، دادن نامه اعمال به انسان‌ها، حضور شاهدان و گواهان، قضاوت خداوند بر معیار حق